

Uchwała z dnia 26 marca 2002 r., III CZP 14/02

Sędzia SN Elżbieta Skowrońska-Bocian (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Antoni Górski

Sędzia SA Anna Owczarek

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Wojskowej Agencji Mieszkaniowej, Oddziału Terenowego w B. przeciwko Barbarze G. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 26 marca 2002 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Piotra Wiśniewskiego, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy postanowieniem z dnia 12 grudnia 2001 r.

„Czy obowiązek wynikający z art. 32 ust. 3 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 86, poz. 433 ze zmianami) oraz § 24 ustęp 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 maja 1996 r. (Dz.U. Nr 65, poz. 320) polegający na ponoszeniu pełnych kosztów zużycia urządzeń technicznych zamontowanych w kwaterze oraz ponoszeniu kosztów wykonania robót malarskich w kwaterze w przypadku zgonu osoby uprawnionej do kwatery zajmującej kwaterę do chwili swojej śmierci obciąża jej spadkobierców zgodnie z art. 922 k.c.”?

podjął uchwałę:

Obowiązek ponoszenia kosztów zużycia urządzeń technicznych oraz kosztów wykonania robót malarskich w kwaterze stałej (art. 32 ust. 3 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. Nr 86, poz. 433 ze zm., oraz § 24 ust. 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 maja 1996 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. Nr 65, poz. 320 ze zm.), nie przechodzi na spadkobierców osoby uprawnionej, zajmującej kwaterę do chwili śmierci.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2001 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne, o treści zawartej w sentencji. W uzasadnieniu wskazano, że ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 86, poz. 433 – dalej "ustawa"), nakładając na osobę zwalnającą kwaterę stałą obowiązek rozliczeń z tytułu zużycia zainstalowanych urządzeń, nie reguluje odpowiedzialności spadkobierców osoby uprawnionej, zajmującej kwaterę do chwili swojej śmierci. Odpowiedzialność spadkobierców budzi zaś wątpliwości, gdyż przydzielenie kwatery stałej następuje na podstawie decyzji administracyjnej, nie można zatem przyjąć, że spadkobierca osoby uprawnionej – do chwili swojej śmierci – do kwatery stałej, nie zamieszkujący z taką osobą ani nie uprawniony do kwatery, ma odpowiadać na podstawie przepisów wskazanej ustawy czy rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 maja 1996 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 65, poz. 320 ze zm. – dalej "rozporządzenie").

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 922 k.c., majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy przechodzą, co do zasady, na spadkobierców zmarłego. Wprawdzie z treści tego przepisu nie wynika to *expressis verbis*, jednak nie budzi wątpliwości, że dziedziczeniu podlegają jedynie prawa i obowiązki o charakterze cywilnoprawnym. Prawa i obowiązki wynikające z innych stosunków prawnych nie podlegają ogólnym regułom dziedziczenia; ich przejście na spadkobierców osoby uprawnionej lub zobowiązanej wynikać musi z innych przepisów. Oznacza to, że rozstrzygając zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy, należy określić charakter prawny stosunku pomiędzy osobą uprawnioną do kwatery a Wojskową Agencją Mieszkaniową, powstającego na skutek przydzielenia kwatery stałej. Określenie charakteru prawnego tego stosunku będzie miało decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego.

Z uregulowań zawartych w ustawie z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wynika, że na stałe zakwaterowanie żołnierzy zawodowych przeznaczone są osobne kwatery stałe (art. 21 ust. 1). Kwaterą jest samodzielny lokal mieszkalny w rozumieniu przepisów o

najmie lokali (art. 21 ust. 2). Kwatera zasiedlona przez inną osobę niż uprawniony stanowi lokal mieszkalny (art. 21 ust. 3).

Prawo do kwatery stałej przysługuje określonym osobom: żołnierzom zawodowym oraz żołnierzom przeniesionym w stan nieczynny (art. 22 ust. 1), emerytom i rencistom wojskowym (art. 23 ust. 1) oraz żołnierzom zwolnionym z czynnej służby wojskowej, nawet jeżeli nie nabyli uprawnień do emerytury lub renty inwalidzkiej wojskowej, jeżeli spełnione zostały warunki określone w art. 23 ust. 2 ustawy. Prawo to realizuje się w drodze przydziału kwatery na wniosek żołnierza zawodowego (art. 24 ustawy). Decyzję o przydziale kwatery osobie uprawnionej wydaje dyrektor oddziału terenowego Wojskowej Agencji Mieszkaniowej (art. 30 ust. 1 ustawy). Podstawę zajęcia kwatery stanowi decyzja o przydziale oraz protokół zdawczo-odbiorczy (§ 20 ust. 1 rozporządzenia).

Powyższe uregulowania wskazują, że stosunek powstały pomiędzy żołnierzem zawodowym a Wojskową Agencją Mieszkaniową nie ma charakteru cywilnoprawnego. W pierwszej kolejności wskazuje na to źródło powstania tego stosunku (decyzja o przydziale), a ponadto przemawiają za tym inne uregulowania zawarte w ustawie.

Odwołać się trzeba do przepisów różnicujących dwie kategorie lokali oraz osób korzystających z tych lokali. Była już mowa o tym, że w art. 21 ustawy wyróżniono kwaterę stałą – przydzielaną żołnierzowi zawodowemu oraz kwaterę zasiedloną przez inną osobę – która staje się wówczas lokalem mieszkalnym. Ustawa konsekwentnie rozróżnia także osobę uprawnioną do kwatery stałej oraz najemcę, tj. osobę, z którą dyrektor oddziału terenowego Agencji zawiera umowę najmu (art. 30 ust. 2 w związku z art. 29 ustawy). W ustawie zawarte zostały również uregulowania dotyczące obowiązków osoby zwalnającej kwaterę oraz uregulowania odnoszące się do skutków śmierci osoby uprawnionej.

Osoba zwalnająca kwaterę ma obowiązek pokryć koszty zużycia urządzeń w wysokości wynikającej z różnicy ich stanu technicznego na dzień zajęcia i zwolnienia, według ich wartości na dzień zwolnienia i ustalonego procentowego zużycia (§ 24 ust. 2 i 3 rozporządzenia). W razie zaś śmierci żołnierza zawodowego pełniącego czynną służbę wojskową jako służbę stałą, spełniającego warunki do uzyskania emerytury lub wojskowej renty inwalidzkiej, żołnierza zawodowego zwolnionego z czynnej służby wojskowej, który zachował prawo do kwatery zgodnie z ust. 2 art. 23 ustawy, a także emeryta lub rencisty, prawo do kwatery nabywają

wspólnie zamieszkali w kwaterze z żołnierzem, emerytem, rencistą w dniu jego śmierci: małżonek, zstępni, wstępni, osoby przysposabiające i przysposobione oraz osoba, która pozostawała we wspólnym pożyciu małżeńskim (art. 23 ust. 3 ustawy). Członkowie rodzin zmarłych żołnierzy oraz emerytów i rencistów wojskowych, którzy nie nabywają prawa do kwatery, a także zwolnieni żołnierze niezachowujący prawa do kwatery oraz inne osoby, których prawo do kwatery wygasło, mogą zamieszkiwać w dotychczasowym lokalu na podstawie umowy najmu zawartej z dyrektorem oddziału terenowego Agencji (art. 44 ustawy).

Uregulowania przewidziane w ustawie wskazują, że stosunek prawny łączący osobę uprawnioną do kwatery stałej oraz Wojskową Agencję Mieszkaniową, z którego wynika prawo do korzystania z mieszkania, nie ma charakteru cywilnoprawnego. W tej sytuacji prawa i obowiązki związane z korzystaniem z kwatery stałej nie wchodzi w skład spadku po osobie uprawnionej. Dodatkowo należy zauważyć, na co zwrócił – niezbyt precyzyjnie – uwagę Sąd Okręgowy, że obowiązek pokrycia kosztów zużycia urządzeń, o którym mowa w § 24 rozporządzenia, wykracza poza ramy obowiązków związanych z korzystaniem z kwatery. Obowiązek ten powstaje bowiem dopiero z chwilą utraty prawa do kwatery i, co za tym idzie, jej zwolnienia, skoro zaś prawa i obowiązki wynikające z zajmowania kwatery stałej nie przechodzą na spadkobierców, a sam stosunek prawny łączący uprawnionego z Agencją wygasa (o czym świadczy treść art. 44 ustawy), to nałożenie na spadkobierców uprawnionego obowiązku ponoszenia kosztów zużycia urządzeń wymagałoby stosownego uregulowania ustawowego. Brak takiego uregulowania oznacza, że obowiązek ten nie przechodzi na spadkobierców osoby uprawnionej do kwatery stałej.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 390 k.p.c., rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.